

Edward Breza
Sopot

Imiona wywodzące się od imienia Boga: *Elohim*

Bóg w Starym Testamencie (dalej StT) i w tradycji chrześcijańskiej nosił i nosi imię własne *Jahwe* (SNT 305-306)¹ oraz *Elohim* (w 1. mn.)², które jako *el* było określeniem ‘jakiegokolwiek bóstwa’ i obocznym imieniem własnymi?/, będącym skrótem imienia *Elohim* (SNT 169), nadto Żydzi wymienne nazywali Boga. *i doli a i.* odpowiadające polskiemu *Pan Bóg*³. Por. te 3 określenia przed ołtarzem głównym w Katedrze Pelplińskiej. Dwa pierwsze imiona są bogato reprezentowane w imiennictwie judaistycznym i chrześcijańskim, trzecie do nazw osobowych nie weszło. Nadto Bogu przysługiwało także w StT określenie *Sabaoth* ‘Pan zastępów, tj. ‘wojsk’, też niewyzyskane w imiennictwie. Możemy tylko podziwiać znajomość tego ostatniego określenia u XVIII-wiecznego autora pieśni eucharystycznej *U drzwi Twoich*, gdy stwierdza: „Żaden z wojska anielskiego nie dostąpi nigdy tego, czego człowiek dostępuje. Ciało i Krew gdy przyjmuje”.

¹ X. Léon-Dufour, SNT 305 informuje, że w niektórych tłumaczeniach spotyka się pisownię *Yahwe*, która nawiązuje do tetragramu, tj. 4. liter *YHWH*, w innych/a/we; dawniej spotykano transkrypcję *Jehovah*, występującą w nazwie wyznania *Świadkowie Jehowy*. Imię objawione przez samego Boga w scenie krzaku gorejącego (Wj 3,14) i przełożone w LXX na *Ego eimi, hó eimi*, tak samo w Wulgacie *Ego sum, qui sum*, po polsku *Jam jest, który jest*. Imię pochodzi od czasownika *hayah* ‘przybyć, stawać się, być’, tłumaczonego czynnie ‘ten, który jest’, jak oddała LXX i Wulgata lub kauzatywnie, tj. przyczynowo, ten, który daje istnienie’.

² L. mn. w imieniu *Elohim* zdaniem ks. Dufoura pochodzi prawdopodobnie stąd, „że bóstwo jest uważane za uosobienie wielu różnorodnych mocy”.

³ Szerzej zob. S. Styś, *Encyklopedia katolicka*, 1.1, Lublin 1985, szp. 92.

Od im. El < Elohim: w postpozycji, tj. w II członie mamy:

Ariel, Ariela SIW podaje 3877 mężczyzn noszących imię . *Iriel*. **1** w wersji wschodniosłowiańskiej. *Iriel*: 8 kobiet .*Ariela*. 1 *Arii la* w woj. wrocławskim w wersji wschodniosłowiańskiej.

SI 31 notuje. *iriel* z odpow iednikiem łacińskim. *Iriel*:. *iriel* występuje w jęz. ang., błg., cz., est., fin.. fr., hiszp., port., nim. i węg.:. *Iriul* w blr. i ukr.:. *Irijelj* w mac.:. *irijel* w słwn; wariantywnie: *Ariel*, *Ariul* w nowogr.; *Arijelo*, *Arijel* u Serbów; *Ariel*, *Ariele* we wł.; forma żeńska notowana jako *iriela* w cz. i slow.: *Ariel la* w ang. i węg.

Imię pochodzenia biblijnego, wspominane często i to w różnym charakterze: 1) jako jeden z naczelników Ezdrasza (Ez 8,16); 2) jako ołtarz w świątyni jerozolimskiej, sama świątynia i Jerozolima (Ez 43, 15-16; Iz 29, 1,2,7); 2) Moabit- czyk, którego 2 synowie zostali zabici (2 Sm 23,20). Jest starohebrajskim imieniem teoforycznym: w I członie występuje rzeczownik *ari* 'lew', w II nazwa Boga *El(ohim)*, zatem w całości 'lew Boży', niektórzy objaśniają 'ogień Boży' (BNOT 48, KIS I 259, PrSB 62). Imieniny 15 IV (Knap 62-63, 193). Wśród Polaków na upowszechnienie zasługują: forma męska *Ariel* i żeńska *Ariela*. SNWPU podaje nazwisko. *Irielska* 0.

Azryl SIW podaje po 1 mężczyźnie pisanym. *Izryl* w woj. wałbrzyskim i. *izril* w woj. warszawskim. W Lb 26.31 . *Isriel*. protoplasta . *Isrielilów* (w BT i BP), u Joz 17,2 synowie *Asrijela* (w BT, *Asriela* w BP); w I Km; w I Km 5,24 naczelnik rodu. *Izriel* (w BT i w BP) i w zależności od odczytania to albo 'Bóg *El* walczy' od hebr. *sara* 'walczyć', por. *Izrael*, albo 'Bóg jest moją pomocą' od *ezer* 'pomoc' (PrSB 67).

Daniel, Daniela (Wyk) i podobne SIW podaje **114 178** mężczyzn o imieniu *Daniel*: 1 *Danieliusz* w woj. opolskim; 2 *Danijel*: po 1 w woj. jeleniogórskim 1 zielonogórskim; 4 *Danii*: 2 w woj. warszawskim, po 1 sieradzkim i szczecińskim; 6 *Danilo*: 2 w woj. krakowskim, po 1 gdańskim, łódzkim, sieradzkim i warszawskim; 2 *Danii*: po 1 w woj. koszalińskim i warszawskim; 1 *Daniol* w woj. gdańskim; 1 *Daniu!* w woj. białostockim; 3 *Danniel*: po 1 w woj. opolskim, rzeszowskim i wrocławskim; 1 *Danylo* w woj. gdańskim; 28 *Dan*; 3 *Danny* (prawdopodobnie to Anglicy): po 1 w woj. bielskim, gdańskim, katowickim, siedleckim, skierniewickim i szczecińskim; 34456 *Daniela*: 3 *Daniele*: po 1 w woj. bielskim, katowickim i skierniewickim; 7 *Danielina*: 8 *Daniella*: 5 *Danielle*: 2 w woj. wrocławskim, po 1 kieleckim, krakowskim, i warszawskim; 2 *Danijel a*: po 1 w woj. katowickim i nowosądeckim; 2 *Danila*: po 1 w woj. lubelskim i olsztyńskim; 2 *Danilia*: po 1 w woj. olsztyńskim i wrocławskim; 2 *Danila*: po 1 w woj. gdańskim i koszalińskim; 38 *Dana*: 11 *Danela*. Może i inne tutaj należą.

Sl 66 podaje imię męskie Daniel z odpowiednikami łacińskimi Daniel, Danielus i żeńskie Daniela z takimiż łacińskim odpowiednikiem Daniela: forma Daniel pojawia się w jęz. dun., Ir. hiszp., obu łuz., słow.; Daniels w lot.; Danylo w ukr.; Danijel u Chorwatów: wariantywnie: Daniel, Dan, Danny w ang.; Danila, Daniil w blr.; Danail, Daniil, Danilo w błg. i ros.; Daniel, Dan w cz., niem., nor., słow. i szw.; Tanno, Daniel, Taaniel w est.; Taneli, Tatu, Daniel w lin.; Daniel, Daan, Daneel w hol.; Daniel us, Danis, Danvs, Dani us w lit.; Danilo, Danail w mac.; Daniel, Daniil w nowogr.; Daniil, Dan, Daniel w rum.; Danilo, Danii u Serbów; Danijel, Dane, Danilo w słw.; Daniel, Danos, Danilo w węg.; Daniele, Danilo we wł.; forma żeńska występuje jako Daniila w big. i ros.; Danielle we fr. i nor.; Danile w lit.; Daniela w lin.; Danieli a w est.; Danyła w ukr.; wariantywnie: Daniela, Danella, Dane Ile w ang.; Danail a, Danilka w big.; Daniela, Danielle, Danila w hol.; Danila, Danaila w mac.; Daniela, Daniella w niem.; Daniela, Dana w rum.; Danila, Danilka u Serbów; Daniela, Dana, Danila, Donica w słow.; Danijel a, Danila w słw.; Daniela, Daniella, Danila we wł.

W staropolszczyźnie notowane było jako *Daniel* lub *Danijel* od r. 1224 w Małopolsce, na Śląsku, Pomorzu, w Wielkopolsce, na Mazowszu i na Kresach Południowo-Wschodnich; *Danii* od r. 1393 w Wielkopolsce, na Mazowszu i na Kresach Południowo-Wschodnich; na tychże kresach jako *Danilo* od r. 1394 i *Denilo* w r. 1469; formy pochodne *Danielec* lub *Danielek* w r. 1424 w Małopolsce; na Kresach Południowo-Wschodnich od r. 1448 *Danilko*; *Dan* od r. 1416 na kresach; *Danajko* w r. 1482 tamże; *Danek* w r. 1443 w Małopolsce; od r. 1429 *Daniekw* Małopolscei i w Wielkopolsce; *Danik* w r. 1385 w Małopolsce; *Danio* w r. 1464 na Mazowszu; *Danis* od r. 1463 na Kresach Południowo-Wschodnich i formy pochodne *Daniszek*, *Daniszeko* tamże; *Danko* od r. 1388 w Małopolsce i w Wielkopolsce; *Daniko* w r. 1444 i formę pochodu;) *Danikowicz*) na Kresach Południowo-Wschodnich; *Dach* od r. 1326 na Pomorzu; *Dachno* w r. 1488 na Kresach Południowo-Wschodnich; *Dasz* od r. 1204 we wszystkich dzielnicach Polski; *Daszek* od r. 1224 w Małopolsce, Wielkopolsce i na Mazowszu, na Kresach Południowo- i Północno-Wschodnich; także *Danslawic*(z) w r. 1393 na Kresach Południowo-Wschodnich (Mai III 206-207).

Jest to starotestamentowe hebrajskie dwuczłonowe imię teoforyczne: w I członie występuje morfem *dan* 'sędzia', w II /•'/ *Elohinu* tak że forma *danij* 'el lub *dani* 'el oznaczała 'Bóg jest moim sędzią' (BNOT 94, Mai III 206, KISII7, KNI 76). Imię nosił Daniel, prorok St. T (VI w. przed Clir.), który królowi Baltazarowi, ostatniemu królowi Babilonu (555-539 przed Clir.) wyjaśnił napis: *Mane, tekel, fares* 'policzono, zważono, rozdzielono' (Dan 5,25-31). Znany także jest jako autor Księgi Daniela. Oprócz proroka Daniela hagiografia zna innych ok. 20 świętych Danielów, np. Daniela Słupnika z V w. w Syrii, św. Daniela, męczennika z Sambora, ściętego przez Tatarów z 5 VIII 1497 r. (KIS II 7-12). W Polsce znany Daniel Naborowski (1573-1640), poeta polskiego baroku, z li

teratury światowej znany Daniel Defoe (1660-1731), pisarz angielski, autor powieści „Robinson Crusoe” (1719). Imieniny 16 II, 11 XII.

SNWPU podaje 849 osób o nazwisku *Danel*: 1 *Danel* w woj. bielskim; 4547 *Daniel* i wiele form pochodnych.

Emauel, Manuel, Emanuela, Manuela (**Wyk**) **SIW podaje 2395 mężczyzn**

0 imieniu *Emanuel*, 8 *Emmanuel*: 73 *Manuel*, 1 *Manuelo* w woj. elbląskim; 1 *Ma-nuil*, a więc w wersji cerkiewnej w woj. częstochowskim; 655 *Emanuela*, 4 *Emanuele*'. po 1 w woj. elbląskim, kaliskim, szczecińskim i warszawskim; 6 *Emanu-ella*: po 2 w woj. poznańskim i warszawskim, po 1 w woj. katowickim i kieleckim; 908 *Manuela*: 1 *Manuele* w woj. wałbrzyskim; *YlManuella*: *Manulea* (a więc z odwróconą kolejnością liter) w woj. katowickim.

Sl 83 notuje imię męskie Emanuel i żeńskie Emanuela z odpowiednikami łacińskimi Emmanuel, Emmanuela: Manuel występuje w jęz. liiszp.; Emanuelis w lit.; Emanuel w obu luż., słwń i u Chorwatów; Manuil w błg. i mac.; Emma-nouel w nowogr. : Emmanuil w ros.; wariantywnie: Emmanuel, Immanuel w ang.; Emanuil, Manuil w btr.; Emanuel, Manuel w cz. i slow.; Emanuel, Immanuel, Emmanuel w dun.; Emauel, Maanel, Maano, Immaanuel w est.; Manu, Immo, Immanuel w lin.; Immanuel, Emauel, Emmanuel, Manuel w hol. i niem.; Emanuels, Immanuels w lot.; Emanuel, Immanuel w nor.; Manoel, Manuel w port.; Emanoil, Emanuel, Man oil, Manoilã w rum.; Manojlo, Emanuil u Serbów; Emanuel, Immanuel, Manuel w szw.; Emmanuil, Manuil, Manuilo w ukr.; Manuel, Manó, Emanuel, Mendel w węg.; Emanuele, Emmanuele we wł.; forma żeńska notowana jako Emmanuela w ang., słwń, szw.; Emmanuelle we fr.; Manuela w liiszp.; Emanuele w lit.; Emmanuil a w nowogr.; Emanuela w rum.; wariantywnie: Emanuela, Manuela w cz. i slow.: Manuela, Emanuela w węg.; Emanuela, Manuela, Emmanuela we wł.

W staropolszczyźnie notowane na Kresach Południowo-Wschodnich w postaci *Manilo* w r. 1462; *Mania* lub *Mana* w r. 1489; *Maniec* w r. 1437; *Maniek* wr. 1448: „\ lań lub \ lan od r. IAA2: *Mańko lvb Manko* w r. 1443; *Masz* w r. 1448 (Mał III 278).

Było to imię wybrane przez Boga dla Jego Syna - Chrystusa. To symboliczne imię podał prorok Izajasz Achazowi, królowi Judei, lękającemu się wrogów (Iz 7, 10-25; 8,8,10) w słynnym oroczwie: „Oto panna pocznie i porodzi syna

1 nazwą go imieniem *EmmaueF* (Iz 7,14), nazwanym przez bib listów i teologów protoewangelią i powtórzonym przez św. Mateusza (Mt 1,23) w przekazie o narodzeniu *Chrystusa*. Chrystus przed wniebowstąpieniem nawiązał do tego imienia, mówiąc: „A oto ja jestem z wami po wszystkie dni, aż do skończenia świata” (Mt 28,20). Imię bowiem, pochodzenia hebrajskiego (*'immanu-* W) znaczy ‘Bóg z nami’ lub, jak BNOT 111 ‘z nami Bóg’. Postać hebrajska tłumaczy nam także, że w wielu językach imię brzmi albo *Im(m)nuel*, albo *Em(m)aniel*. Do greki

przejęte zostało jako *Mantiël*, w łacinie *Emmanuel*, w staro-cerkiewno-słowiańskim *Afanuilb*.

Imię przeszło do narodów Europy z chrześcijaństwem, częste było zwłaszcza u protestantów. Nosili je m.in. królowie Sardynii i Włoch, wybitny filozof niemiecki Emmanuel Kant (1724-1804), bl. Emanuel Ruiz, Hiszpan, który poniósł śmierć męczeńską w Damaszku w r. 1860, i inni (KISII 150-153). Z wybitniejszych Polaków KNI 94 podaje Emanuela Imiele (pseudonim Karol Dym), 1888-1953, poetę i działacza śląskiego. Imieniny 26 III i 10 VII.

SNWPU podaje 40 osób o nazwisku *Emanuel*: *Emanuela* 0; 3 *Emanuelsson*: po 1 w woj. bydgoskim, katowickim i szczecińskim, tj. ang. formę patronimiczno-żeńską z członem *son* 'syn'; 7 *Emanuelidis*, a więc grecką postać patronimiczną, utworzoną za pomocą przyrostka *-idesZ-idis*.

Ezechiel (Wyk), Ezechiela i podobne SIW podaje 31 mężczyzn o imieniu *Ezechiel*, 6 *Ezechel*. 3 w woj. siedleckim, po 1 łomżyńskim, pilskim i wrocławskim,

1 *Ezecheliusz* w woj. skierniewickim; 25 kobiet *Ezechiela*, 1 *Ezechelia* w woj. słupskim, 1 *Ezechela* w woj. pilskim, 1 *Ezechelina* w woj. wrocławskim, 1 *Ezo-chelia* w woj. słupskim.

SI 95 notuje Ezechiel z odpowiednikiem łacińskim Ezechiel'. Ezechiel występuje w jęz. cz., dun., gómołuż., niem. i słow.; Ezekiel w ang.; Ęzjakiil w btr.; Ezechiel we fr.; Ezequiel w liiszp. i port.; Ezechiel w hol.; Ezekielis w lit; Ezekil w mac.; Ezekijel u Serbów i Chorwatów; Ijezekiil w ukr.; Ezékziel w węg.; wa-riantywnie: Ezekiel, Ezekil w błg.; Etsekiel, Ezekeiel, Hezekeiel w est.; Hesekeiel, Heskeli, Heseli w fn.; Ezekiels, Ezechiels, Ecechiels w lot.; Ezekiel, Ezekiil w nowogr.; Ezekiil, Iezekiil w ros.; Ezechiil, Ezechil, Iezechil, Iezechiel w rum.; Esekiel, Ezekiel w szw.; Ezechiele, Ezechiel/o we wł.

W staropolszczyźnie zaświadczone zostało jako *Ezechijel* od r. 1432 u mieszczanina na Mazowszu (Mal III 214).

Jest to starotestamentowe imię teoforyczne, wywodzące się z hebr. podstawy *Yezqel* 'Bóg uczyni mocnym' lub 'niech Bóg uczyni mocnym' (BNOT 117, KIS II 255), przejęte do Septuaginty jako *Ezekiel*, do Wulgaty *Ezechiel*, z czego w polszczyźnie także *Ezechiel*, postać *Ezekiel* wywodzi się z tekstu greckiego, por. Mal III 214. Imię znane głównie u proroka, kapłana i autora Księgi Ezechiela, żyjącego i działającego w VI w. przed Clir., głównie u wygnanych Żydów w niewoli babilońskiej (PrSB 350). Nadto znane były inne osoby o tym imieniu w StT, które jednak nie odegrały poważniejszej roli w dziejach narodu wybranego. Ks. H. Fros (KIS II256-257) prezentuje także bl. Ezechiela Moreno y Diaz (1848-19 VIII1906), augustianina, misjonarza na Filipinach, potem w Kolumbii, gdzie został biskupem, beatyfikowanego przez Pawła VI w r. 1975. KNI podaje imieniny 10IV. Wyk podaje tylko formę męską *Ezechiel*, godne polecenia także żeńskie *Ezechiela* i *Ezechelina*.

Fanuel, niewykazany w wyzyskiwanych przeze mnie źródłach i opracowaniach, według G. Ricciotego⁴ to synonimiczna nazwa wobec *Uriel* (zob. niżej), używana w Księgach Henocha (9,1; 20,1-8; 40,9-10). Imiennie wymienieni w Biblii aniołowie to według wspomnianego autora: „Michał - obrońca chwały Bożej; Rafał - anioł uzdrowień cielesnych; Gabriel - anioł specjalnych objawień; Uriel

- zna tajemne i ukryte rzeczy”. PrSB 351 i na s. 944 *Penueal* tłumaczy, że to grecka forma hebr. *Pnuel* ‘oblicze Boga’ (toż BNOT215 s.v. *Pnuel*) od podstawy *p-n* - ‘oblicze’ i w II członie *El* < *Elohim*. Imię *Fanuel* nosił ojciec prorokini Anny (Łk 2,36). Godne ono przejścia do polszczyzny ze względu na semantykę i morfologię, ułatwiającą także utworzenie formy żeńskiej *Famie la*.

Gabriel, Gabriela (Wyk) i podobne SIW notuje 9466 mężczyzn o imieniu *Gabriel*: 237 w archaicznej pisowni *Gabryel*, 27 *Gabryiel*; 13 *Gabryjel*: 1 *Gabrylin* w woj. piotrkowskim; 2 *Gabrys*: po 1 w woj. częstochowskim i piotrkowskim;

3 *Gabrel*: po 1 w woj. katowickim, radomskim i suwalskim; 3 *Gabrial*: po 1 w woj. katowickim, opolskim i radomskim; 1 *Gabrian* w woj. plockim; 1 (*jawni* w w. oj. wrocławskim (może to Macedończyk); 65 *Gabor* (prawdop. Słowacy lub Węgrzy); 1 *Gawro* w woj. jeleniogórskim; 1 *Gawroslawa* w woj. skierniewickim; 64668 kobiet nosi imię *Gabriela*: 6 *Gabriele*: 1 *Gabrielle* w woj. koszalińskim; 3 *Gabrila*: po 1 w woj. łódzkim, wrocławskim i zamojskim; 1071 *Gabryela*: 3 *Gabryella*: 2 w woj. koszalińskim, 1 warszawskim; 4 *Gabi*: po 1 w woj. bielskim, ostrołęckim, włocławskim i zielonogórskim; 1 *Gabina* w woj. warszawskim.

SI 107 podaje męskie imię Gabriel i jego żeński odpowiednik Gabriela z odpowiednikami łacińskimi Gabriel, Gabriela/Gabriella: Gabriel występuje wjęz. ang., cz., dun., fr., liiszp., nor., slow.i szw.; Gabriels wlot.; Gavril w mac.; Gabrijel u Serbów i Słowenów; wariantywnie: Gabryel’, Gaiiryil w btr.; Ga- vrvlo wukr.; Gavrail, Gabriil, Gavril w big.; Gabriel, Gaabriel, Kauri la w est.; Kaappo, Kaapo, Kaapro w fin.; Gabriel, Gabry w hol.; Gabriel us, Gabras, Gabrus, Gabrys w lit.; Gabriel, Gabrel, Gaberl w niem.; Ga>riel, Ga`ras/Gavriil w nowogr.; Gabriel’, Gavriil w ros.; Gavriil, Gavril, Gabriel, Gavrilä, Gävrilä, Gabi w rum.; Gabriel, Gabor w slow.; Gabriele, Gabriello, Gabrio we wl.; forma żeńska pojawia się jako Gabriela w cz., lot., port. i slow.; Gabriella w est., lin., liiszp., szw., węg. i wl.; Gabrielle w ang., fr. i nor.; Gabriele w lit; wariantywnie: Ga`raila, Ga>ra w big.; Gabriela, Gabriele, Gabriella, Gabrielle w hol.; Gabriela, Ga`raila w mac.; Gabriela, Gabriele, Gabrielle w niem.; Ga`rina, Gabriela, Gabi w rum.

W staropolszczyźnie notowane jako *Gawrzyjal* od r. 1393 w Wielkopolsce, Małopolsce i na Mazowszu; *Gabrzyjal* w r. 1411 na Mazowszu i pochodne *Ga-*

⁴ G. Ricciotti, *Życie Jezusa Chrystusa*, Warszawa 1955, s. 91.

bryjalowicz w r. 1500 na Kresach Południowo-Wschodnich; *Gabryjel*, po łacinie *Gabriel* od r. 1184 w Wielkopolsce, na Śląsku, w Małopolsce, na Mazowszu, na Pomorzu i na Kresach Południowo-Wschodnich; forma wschodniosłowiańska *Awryło* w r. 1444; *Habryło* w r. 1448; *Hawryło* w r. 1359; *Wawryło* w r. 1474; pochodne *Hawryłowicz* w r. 1445 - wszystkie na Kresach Południowo-Wschodnich; *Gabor* z węg. w r. 1427 w Małopolsce; *Gawrzyjalek* w r. 1462 i *Gawrzyjalka* w 1494 w Wielkopolsce; *Gawrusz* w latach 1470-1480 w Małopolsce; *Gawek* lub *Gawko*, *Gawk*, *Hawczek* możliwe także od im. *Gawel*: do *Gabriel* można odnieść także *Bryl* od r. 1391 z Wielkopolski; *Brylik* z r. 1254 z Małopolski i *Brychowicz* z r. 1495 z Mazowsza (Mai III 222-223).

Imię jest pochodzenia biblijnego, wywodzi się ze starohebr. *geber* ‘mąż, wojownik’ i *El* ‘Bóg’; jest zatem imieniem teoforycznym o znaczeniu ‘mąż Boży’ (BNOT 121). Do jęz. greckiego przejęte zostało jako *Gabriel*, z czego łac. *Gabriel* i polskie *Gabriel*: w staro-cerkiewno-słowiańskim *Gavriil*, *Gavbrih*, *Gavrilb*, z czego staroruskie *Gavriil*, *Gavril*, *Gavrilo*, *Gavrila* (Mai III 222).

Hagiografia zna: 1) św. Gabriela archanioła; 2) św. Gabriela II, patriarchę (koptyjskiego) Aleksandrii (1084 + 5 IV 1145), wspomnianego 5 lub 18 IV;

3) św. Gabriela Marię Nicolasa, franciszkanina z XV w., zmarłego 27 VIII;

4) św. Gabriela z DulSCO, męczennika japońskiego, ukrzyżowanego 25 I 1597 r.;

5) św. Gabriela Lalemanta (10 X 1610), jezuitę, misjonarza i męczennika wśród Irokezów, wspomnianego 16 III; 6) bł. Gabriela Desprez de Roche, kawalera maltańskiego (14 VI 1751 - 2 IX 1792); 7) św. Gabriela od Matki Bożej (1 III 1838 - 27 II 1862), pasjonistę (KIS II 414-420). Z zasłużonych Polaków imię *Gabriel* nosili m.in. Gabriel Korbut (1862-1936), historyk literatury, Gabriel Narutowicz (1865-1922), pierwszy prezydent II Rzeczypospolitej, zamordowany w warszawskiej „Zachęcie” (KNI116); formę żeńską m.in. Gabriela Zapolska (1857-1921), pisarka. J. Bubak (l.c.) zamieścił w Wyk imiona *Gabriel* z imieninami 27 11, 16 i 24 III, 29 IX, 19 X i żeńskie *Gabriela* z imieninami 19 i 27 II.

SNWPU podaje 1165 osób o nazwisku *Gabriel*: 10 *Gabryjel*: 922 *Gabryel*: wiele form pochodnych oraz wywodzących się od form zdrobnionych tego imienia, por. NP III 109-114.

Izmael SIW podaje 1 mężczyznę o imieniu *Izmael* w woj. białostockim; 8 *Ismael*: 3 w woj. wrocławskim, po 1 jeleniogórskim, opolskim, warszawskim i wałbrzyskim; 6 *Ismail*: po 1 w woj. katowickim, krakowskim, łódzkim, radomskim i warszawskim; 1 *Ismail* w woj. białostockim; 2 *Samil* (zapewne to Rumuni): po 1 legnickim i słupskim.

SI 138 notuje imię męskie *Izmael* z łacińskim odpow. jednikiem *Ismael*: *Ismael* występują w jęz. błg., u Chorwatów, dolnołuż., hiszp., mac., niem., port., słwn i szw.; *Ismael* w fr. i hol.; *Izmael* w węg.; *Ismail* w błr., ros., u Serbów i ukr.; *Izmael* w słow.; *Ismaels* w lot.; wariantywnie: *Ishmael*, *Ismael* w ang.; *Ismael*,

Izmael w cz.; Ismo, Ismael w est. i fin.; Ismailis, Izmailas w lit.; Ismael, Ismail w nowogr.; Ismail, Smail w ram.; Ismael, Ismaele we wł.

Imię nosił przede wszystkim *Izmael*. syn Abrahama, którego mu urodziła niewolnica, Egipcjanka Hagar (Rz 16,11 i inne), oraz wiele innych postaci, zob. PrSB 477, BP pisze *Ismael*, BT *Izmael*. Jest to teoforyczne imię hebrajskie: *Jiszma -el* o znaczeniu 'Bóg słyszy'. W Cerkwi wspomniany 17 VI (KP 135, gdzie podano znane nam już znaczenie 'Bóg słyszy'); BNOT 139 'Bóg wysłuchał', Knap 103 podaje imienniny 25 IV

SNWPU notuje nazwiska: 12 *Ismail* 2 *Ismail* w woj. poznańskim; 1 *Ismailow* w woj. pilskim; 11 *Izami low* w woj. krakowskim i tamże 3 *Izamilów* i wiele form pochodnych.

Izrael i podobne SIW podaje 58 mężczyzn noszących imię *Izrael*: 1 *Izratw* woj. wałbrzyskim; 1 *Israel* w woj. katowickim.

SI 139 notuje imię męskie *Izrael* z odpowiednikiem łacińskim *Israel*: *Israel* występuje w jęz. cz., słow., u Serbów, Chorwatów i węg.; *Israel* w ang., dun., liiszp., mac., niem., port., u Serbów i szw; *Israii* w bfr. i ros.; *Israels* w lot.; wariantywnie: *Izrael*, *Israel* w błg., cz. i słwń; *Isto*, *Israel* w fin.; *Izraelis*, *Izra- ilis* w lit.; *Israel*, *Israil* w nowogr.; *Isdrail*, *Zdraila*, *Isaril*, *Raila* w ram.; *Israil*, *Izrail* w ukr.; *Israel*, *Israele* we wł.

Od przydomka patriarchy Jakuba - *Izrael* (Rdz 32,29; 35,10), będącego dwuczłonowym hebrajskim imieniem teoforycznym: w I członie występuje *sara* 'walczyć', w II /*/ *Elohim*, a więc 'walczący z Bogiem', co podlega różnym objaśnieniom egezetów, zatem w BNOT 139 'Bóg (El) okazał się mocny'. „Nie będą cię już zwali imieniem Jakub, lecz Izrael, bo z *Bogiem* się potykałeś i z ludźmi i zwyciężyłeś”; „Jakub jest twoje imię, lecz nie będziesz już odtąd nazywany Jakubem, lecz twoim imieniem będzie Izrael”.

SNWPU notuje 12 osób o nazwisku *Israel*: 8 *Izrael* i wiele form pochodnych, jak 2 *Israelewski* w woj. gdańskim; 1 *Israelsson* w woj. warszawskim, 92 *Izraelski*, 24 *Izrailewski*.

Michał, Michalina (Wyk), Michała i podobne SIW podaje 351670 mężczyzn

0 i imię ni u *Michał*: 1 *Alicael* w woj. warszawskim; 315 *Michael*: 1 *Alichaelis* w woj. opolskim; 11 *Michail*: 17 *Michail*: 5 *Michał* (może to Słowacy): po

1 w woj. bielskim, gdańskim, olsztyńskim, szczecińskim i warszawskim; 1 *Mi- chalian* w woj. ciechanowskim; 1 *Michalin* w woj. bydgoskim; 41 *Ali cha lis*:

2 *Michaś*: po 1 w woj. katowickim i łódzkim; 70 *Michel* (może to Francuzi lub Niemcy); 8 *Miguel* (zapewne to Hiszpanie); 1 *Migel* w nowosądeckim; 2 *Mihai*: po 1 w woj. opolskim i warszawskim; 2 *Althaly* (prawdopodobnie to Węgrzy): po 1 w woj. sieradzki i tarnobrzeskim; 1 *Michell* w woj. gdańskim; 1 *Mischel* w woj. leszczyńskim; 1 *Ali siak* w woj. wrocławskim; 1 *Alisiej* w woj. białostoc

kim; 2 *Misza*: po 1 w woj. katowickim i poznańskim (zapewne to Słowianie wschodni); 21 *Miszel*: 1 *Mitchell* w woj. plockim; 343 *Michaela*: 1 *Michaele* w woj. opolskim; 2 *Michaella* : po 1 w woj. kaliskim i opolskim; 15 *Mi chał da*:

3 *Mi chał ea*: po 1 w woj. katowickim, opolskim i poznańskim; 32600 *Michalina*:

1 *Michaila* w woj. katowickim; 4 *Michala*: po 1 w woj. gdańskim, katowickim, kaliskim i sieradzkim; 3 *Michela*: 2 w woj. katowickim, 1 łódzkim; 24 *A lichele*:

2 *Michelina*: po 1 w woj. opolskim i wrocławskim; 2 *Michella*: po 1 w woj. olsztyńskim i wrocławskim; 20 *Michę Ile*: 2 *Michla*: po 1 w woj. legnickim i wałbrzyskim; 12 *Michlina*: 2

Miha: po 1 w woj. krakowskim i poznańskim (prawdopodobnie Słowianki południowe); 4 *Miszela*: po 1 w woj. gdańskim, jeleniogórskim, katowickim i opolskim. Pewno i inne hipokorystyki, tj. formy zdrobniałe innojęzyczne tu należą. Godne polecenia dla Polaków są: *Michał* dla mężczyzn, *Michała* i *Michalina* dla kobiet; analogicznie jak *Józef*: *Józefa* i *Józefina*: *Karol*: *Karola*, *Karolina*.

SI 191 notuje imię *Michał* i żeński *Michalina* z łacińskimi odpowiednikami *Michael* i *Michaela* oraz *Michaela*: *Michael* występuje w jęz. wg.: *Michel* we *fr.*; *Michał* w *obu* *łuż.*; *Michał* w *slow.*; *Mych* aj 1 o w *ukr.*; *Alihaly* w *węg.*; *Michele* we *wł.*; *wariantywnie*: *Michaił*, *Michajło*, *Ali chał'* *wbh.*: *Michał*, *Michaił*, *Michaj* w *big.*; *Michael*, *Michał* w *cz.*; *Michael*, *Mikael*, *Mikkel* w *dun.*; *Mihhail*, *Mikhel*, *Miihkali*, *Mikael*, *Mikkeli* w *est.*; *Mikko*, *Mika*, *Mikael* w *lin.*; *Michael*, *Michiel*, *Mechiel*, *Michel* w *hol.*; *Mykolas*, *Mikolas*, *Mikelis*, *Mikola*, *Mikas* w *lit.*: *Alikelis*, *Mihails* w *lot.*: *Alihail*, *Mihal*, *Ali ho* w *mac.* : *Alichael*, *Alichel* w *niem.*: *Alichael*, *Alikael*, *Mikkel*, *Alikkjel*, *Alikal* w *nor.*; *Alihael*, *Alihail* w *nowogr.*; *Michaił*, *Ali- chajło* w *ros.*; *Alihai*, *Alihail* w *rum.*; *Alihajło*, *Aliho*, *Alihail* u *Serbów*; *Alihovil*, *Alijo* u *Chorwatów*; *Alichael*, *Alihel* w *śwń.*; *Alikael*, *Alickel* w *szw.*; *forma żeńska* *Alichalina* występuje w jęz. *btg.*, *Alikala* w *dun.* : *Alichalina* w *est.*; *Alikaela* w *lin.*

i *rum.*; *Aliguelina* w *hiszp.*; *Alychajlyna* w *ukr.*; *Alichaela* w *szw.*; *Alihaela* w *węg.*; *wariantywnie*: *Alichaela*, *Alichaeline*, *Alicheline*, *Alichelina* w *ang.*; *Ali chała*, *Alichalina* w *big.*; *Alichaela*, *Michała* *cz.*; *Alicheline*, *Alicelle* we *fr.*; *Aliguela*, *Aliguelina* w *hiszp.*; *Alichaela*, *Alichelina*, *Alicheline* w *hol.*; *Mikalina*, *Alichalina*, *Alikole* w *lit.*; *Alihalina*, *Miha*, *Alihalaw* *mac.*: *Alichaela*, *Alicheline* w *niem.*; *Alicelle*, *Alichaeline* w *nor.*; *Alicela*, *Alichelina* w *port.*; *Alichalina*, *Alichajlyna* w *ros.*; *Alihajla*, *Almiha* i *Serbów* i *Chorwatów*; *Alihaela*, *Alihela* w *śwń.*; *Alica- ela*, *Alicela*, *Alichelina* we *wł.*

W staropolszczyźnie imię *Ali chał* zanotowane zostało ok. 250 razy od r. 1065 w Wielkopolsce, na Mazowszu, Małopolsce i na Kresach Południowo-Wschodnich; w formie wschodniosłow. *Alichajło* od r. 1437, *Alichalo* od r. 1335, *Alichol* od r. 1459 oraz *Alichul* od r. 1459 - wszystko na Kresach Południowo-Wschodnich; z niem. *Alichel* notowany od r. 1310 w Małopolsce, Wielkopolsce, na Śląsku i na Kresach Południowo-Wschodnich; *Ali chi* 1 od r. 1380 w Małopolsce, Wielkopolsce, na Śląsku, Mazowszu i wspomnianych kresach; *Mec/?e* w r. 1441 : *lichial* w r. 1394

w Wielkopolsce; *Michiel* w r. 1426 na Kresach; *Micher* w r. 1204 na Śląsku; w formie łacińskiej *Michael* ok. 700 razy od r. 1203 w Wielkopolsce, na Kresach Południowo-Wschodnich i Północno-Wschodnich; pochodne *Michalec* od r. 1410 na Śląsku i w Wielkopolsce; *Michalik* z lat 1398-1405 w Małopolsce; *Michalek* od r. 1393 w Wielkopolsce, Małopolsce, na Kresach Południowo-Wschodnich i Małopolsce; *Michalko* od r. 1350-1351 w Małopolsce, Wielkopolsce, na Mazowszu i na Kresach Południowo-Wschodnich; *Michaluszko* w r. 1481 na wspomnianych kresach; *Michalin* z lat 1470-1480 z Małopolski; *Michaelek* w r. 1460 na Kresach Południowo-Wschodnich; *Michola* lub *Michola* w r. 1413 w Wielkopolsce; *Micho lak* lub *Micholak* w r. 1403 też w Wielkopolsce; *Michelik* z lat 1470-1480 w Małopolsce; *Michelkowa* w r. 1493 w Wielkopolsce; *Michej* z r. 1433 w Małopolsce; *Minka* z r. 1437 na Kresach Południowo-Wschodnich; wschodniosłowiańska forma *Cholak* lub *Cholak* w r. 1452 na Kresach Południowo-Wschodnich; forma złożona *Długi Michal* w r. 1465 w Wielkopolsce; *Mały Michal* z r. 1445; *Mały Michalek* z r. 1433 w Małopolsce; *Longus* [Długi, tj. 'Wysoki'] *Michael* z r. 1400 w Małopolsce; *Lang Michel* ['Długi', tj. Wysoki] z r. 1433 w Wielkopolsce; *Klein Michil* ['Mały'] z r. 1448 na Kresach Południowo-Wschodnich; *Reich Michil* ['Bogaty'] z lat 1398-1405 w Małopolsce; *S(z)warc Mechel* ['Czarny'] w r. 1441 na Kresach Południowo-Wschodnich (Mal III 284-285).

Jest to starohebr. imię teoforyczne, wywodzące się od podstawy *nkhā* '?!', tj. *Mikael* 'Quis ut Deus, Któż jak Bóg' (BNOT 193), przejęte do jęz. gr. jako *Michael*, do łaciny *Michael*, staro-cerkiewno-słow. *Michaił*, z czego formy wschodniosłow. *Michail*: w polszczyźnie połączenie *-ae-* uległo ściągnięciu (kontrakcji) do *-Ö-*, podobnie jak w *Rafał* (zob.); połączenie *-ae-* zachowało się tylko w im. *Gabriel*, ale por. (s.v. *Gabriel*) staropolskie formy *Gawrzyjał/Gabrzyjał*. Oprócz Michała Archanioła imię nosili m.in. święci: 1) Michał Sabaita z początku VIII w., czczony na Wschodzie 20 III; 2) Michał, mnich, a potem biskup Synnady, zmarły 23 V 826 r.; 3) bl. Michał Kozal (25 IX 1893 - 23 I 1943), uśmiercony przez hitlerowców w Dachau, beatyfikowany przez Jana Pawła II w r. 1987 i wielu innych, o których KIS IV 280-290; żeńskie imię *Michalina* nosiła m.in. św. Michalina z Pesaro (Włochy), tercjarka, zmarła 19 VI 1356 r. (ib.). Z wybitnych Polaków imię nosili m.in. Michał Gliński (ok. 1470-1534), marszałek nadworny litewski; Michał Kleofas Ogiński (1765-1833), działacz polityczny, kompozytor, twórca poloneza „Pożegnanie ojczyzny”; Michał Grabowski (1804-1863), krytyk literacki, powieściopisarz; Michał Czajkowski (SadykPasza) (1804-1886), powieściopisarz, uczestnik powstania listopadowego; Michał Bałucki (1837-1901), prozaik i komediopisarz; Michał Arct (1840 -1916), księgarz i wydawca krakowski; Michał Bobrzyński (1849-1937), profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego; Michał Drzymała (1857-1937), chłop wielkopolski, który zamieszkał w „wozie Drzymały”, by obejść ustawy pruskie, symbol walki chłopów polskich z germanizacją; Michał Kajka (1858-1940),

ludowy poeta mazurski, obrońca języka polskiego; Michał Marian Siedlecki (1873-1940), zoolog, podróżnik, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego i Uniwersytetu Wileńskiego; Michał Choromański (1904-1972), pisarz (KNI 227-228), dorzucić można Michała Głowińskiego (ur. w r. 1934), teoretyka i historyka literatury; Michała Korybuta Wiśniowieckiego (1640-1673), króla polskiego. Sławę światową zdobył Michał Anioł (Michelangelo, por. 1 mężczyzną o imieniu *Miche- Icmgelo* w woj. szczecińskim) Buonarrotti (XV/XVI w.), włoski malarz, rzeźbiarz, architekt i poeta. Z postaci literackich znany szeroko „mały rycerz”, Michał Wołodyjowski z „Trylogii” H. Sienkiewicza i Michałko - tytułowy bohater noweli B. Prusa. Imieniny Michaliny 19 VI, 29 IX; Michała (Archanioła) 29 IX, jak Gabriela i Rafała (po reformie liturgii w r. 1969).

SNWPU podaje 8 osób o nazwisku *Michał*: 137 *Michael* oraz wiele pochodnych i pokrewnych, które omawiam w NP IV

Rafał, Rafaela (Wyk), Rafała, Rafalina i podobne SIW podaje 229 875 mężczyzn o imieniu *Rafał*: 334 *Rafael*: 2 *Rafat*: po 1 w woj. łódzkim i suwalskim; 1 *Rafel* w woj. gorzowskim; 1 *Raffael* w woj. gdańskim; 14 *Raphaël*: 10 *Raffal*: 10 *Rafik*: 1 *Refik* w woj. wrocławskim; 2 *Rafyd*: po 1 w woj. częstochowskim i gdańskim; 14 *Raphaël*: 147 kobiet *Rafaela*: 19 *Rafała*: 3 *Rafela*: 2 w woj. częstochowskim, 1 poznańskim; 1 *Rafella* w woj. krakowskim; 1 *Raffaele* w woj. katowickim; 147 *Rafaela*: 63 *Rafalina*.

SI 228 podaje imię męskie *Rafał* i formę żeńską *Rafaela* z odpowiednikami

l a c i i n k s m i /ć *aph aël*, *Raphaëla*: *Raphaël* występuje wjęz. ang.: *Rafael* w c/.. dun., liiszp., u Chorwatów, dolnołuż., nor., slow., słwn. i szw.; *Rafajło* u Serbów; *Raphaël* we fr.; *Rapolas* w lit.; wariantywnie: *Rafail*, *Rachval* w błr.; *Rafail*, *Rafał* w błg.; *Raafael*, *Raffael* w est.; *Raafael*, *Rafael* w fin.; *Rafail*, *Rafał* w mac.; *Raphaël*, *Raphaël* w niem.; *Rafaël*, *Rafail* w nowogr.; *Rafael*, *Raphaël* w port.; *Rafail*, *Rafajło* w ukr.; *Rafael*, *Rafała*, *Rāfis* w węg.; *Raffaele*, *Raffaello* we wł.; forma żeńska występuje jako *Raphaela* wjęz. ang. i niem.: *Rafaela* w cz., liiszp., u Chorwatów, w słwn. i slow.; *Rafaella* w węg.; *Raffaella* we wł.; *Raphaële* we fr.; *Rafajla* u Serbów.

W staropolszczyźnie notowane było 15 razy jako *Rafał* od r. 1391 w Wielkopolsce, Małopolsce, na Mazowszu i na Kresach Południowo-Wschodnich; 18 razy *Rachwał* od tegoż r. 1391 w Wielkopolsce, Małopolsce i na wspomnianych kresach; 1 *Rachat* w r. 1424 na Mazowszu, 1 *Rachol* w r. 1439 na Kresach Południowo-Wschodnich; ok. 170 razy *Raphaël* od r. 1247 w Wielkopolsce, Małopolsce, na Mazowszu, na Pomorzu i na Kresach Południowo-Wschodnich, 4 razy *Rachwał* od r. 1426 w Wielkopolsce i na Kresach Południowo-Wschodnich;

2 razy *Refael* w r. 1435 na Mazowszu; *Rafatek* lub *Rafalka* 2 razy w Małopolsce wr. 1403; 1 *Rafa* z r. 1441 z Kresów Południowo-Wschodnich; 1 *Rafł<a* z r. 1398 z Wielkopolski; 1 *Rapacz* z r. 1473 z Małopolski.

Jest to starohebr. imię teoforyczne od podstawy *rapha 'el* 'Bóg uzdrawia', BNOT 221 *repa 'el* 'Bóg leczy', przejęte do tłumaczenia greckiego, zwanego Septuagintą (LXX) *Raphael*. z czego też lac. *Raphael*: w staro-cerkiewno-słow. *Rafaih*, z czego wschodnio-słow. i cerkiewne *Rafail*: w polszczyźnie połączenie *ae-* uległo ściągnięciu (kontrakcji), jak w imieniu *Michał* (zob.). Imię anioła z Księgi Tobiasza (12,15) StT, jedyny to święty o tym imieniu, czczony w różne dni w średniowieczu, Benedykt XV wyznaczył 24 X, po zmianie liturgii od r. 1969 czci się aniołów Gabriela, Michała i Rafała 29IX (TI 462). Z wybitnych Polaków imię *Rafał* nosili min. Rafał Leszczyński (1526-1592), wojewoda brzesko-kujawski, protektor braci czeskich; Rafał Leszczyński (1579-1636), wojewoda belski, poeta i przywódca protestantów polskich; Rafał Leszczyński (1650-1703), podskarbi wielki koronny, ojciec króla Stanisława Leszczyńskiego; Rafał Józef Czerniakowski (1743-1816), lekarz zwany „ojcem chirurgii polskiej”, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego; Rafał Hadziewicz (1803-1886), malarz; Rafał Krajewski (1834-1864), powstaniec z r. 1863, stracony razem z R. Trauguttem; Rafał Malczewski (1842-1965), malarz i pisarz, syn Jacka. Sławę światową zdobył Raffaello Santi (1483-1520) włoski malarz i architekt. Z postaci literackich wymienić trzeba Rafała Olbromskiego, bohatera „Popiołów” S. Żeromskiego (KNI). Imieniny, jak podano wyżej, 29IX i 24 X. J. Bubak ujął także imię żeńskie *Rafaela*, zamieścił oba w Wyk. Kupis 232,235, 236 odnotował imiona *Rachwał* jako oboczną formę im. *Rafał*, *Rafael*, *Rafaela* i *Rafał* z imieninami 24 X; Knap 146 podaje 20 VI; Rafaeli 24 X.

SNWPU podaje 551 osób o nazwisku *Rafał*: 1 *Raffał* w woj. częstochowskim; 1 *Raffal* w woj. gdańskim; 3022 *Rachwał*: 1 *Rafael* w woj. olsztyńskim oraz wiele pochodnych i pokrewnych.

Natan 177 SIW, tamże wschodniosłowiańska forma *Nafan* 1 w woj. białostockim. SI 197 podaje *Natan*, lac. *Nathan* i tak też w jęz. ang., u Chorwatów, hol., górnołuż., niem. (też *Nathan*), nowogr., ros. (też *Nafan*), rum. (też *Nathan*), słow., slwń, szw. (też *Nathan*), ukr. (też *Nafan*), węg. (też *Natan*) i wł., występuje zatem w 25 językach europejskich, brak tylko w nor. i port.

Jest to skrót starohebr. imienia teoforycznego *Natanael* z *Nethanehel* 'ten, którego dal Bóg', powszechnie tłumaczone 'Bóg dal' (BNOT 200, KIS IV 355-356). Imię *Natan* znane głównie ze StT: 1) syn Dawida, urodzony z Batszeby (według Wulgaty Berseba) z cudzołóżnego związku króla z żoną Uriasza (2 Sm 5,14), wspomniany w rodowodzie Chrystusa (Lk 3,31); 2) prorok z czasów Dawida i Salomona, który wypomnił Dawidowi podwójny grzech: cudzołóstwo i mord Uriasza; 3) też imiona wielu innych osób (PrSB 791).

Imię *Natan* zatem mocno osadzone w kulturze judeochrześcijańskiej i literaturze niem., por. „Natana mędrca” (*Nathan, der Weise*) J. W. Goethego, pod względem morfologicznym nawiązujące do imion pochodzenia hebr.: *Jonatan*, *Jordan*

i łacińskiego: *Kajetan, Kasjan, Roman*, łatwo poddające się fleksji, pisane po polsku (bez niemego -/?-). Co do semantyki por. gr. *Theodótos* ‘Teodot’, łac. *Deusdedit, Adeodatus*, polskie *Bogdał* i *Bogdan*. Niekoniecznie są to kalki (tłumaczenia), mogły powstać u różnych narodów niezależnie od siebie: człowiek żonę, dzieci i wiele innych dóbr uznaje za ‘dane od Boga’. Z różnych zatem powodów imię zasługuje na poparcie.

SNWPU podaje 30 osób o nazwisku *Natan*: 832 *Natanek*: 19 *Natanson* i wiele pochodnych i pokrewnych.

Natanael SIW podaje 26 mężczyzn o imieniu *Natanael*: 16 *Nataniel*: 5 *Natanel*: po 1 w woj. bielskim, bydgoskim, rzeszowskim, zamojskim i zielonogórskim i forma żeńska *Natanaela* 1 w woj. warszawskim. SI 197 podaje *Satanae!* (obocz- nie *Nataniel*), w łacinie *Nathanael*, z czego obocznie *Nathanael* w ang., cz., tylko *Nathanael* w niem. i nor., bez przydechu (*thj.* a więc *Natanael* obocznie w jęz. cz., est., tylko *Natanael* w dun., fin., liiszp., obu łuż., szw. W językach wschodniosł., gdzie gr. *theta* realizowane jest jako/ a człon hebr. *El* (z *Elohim* ‘Bóg’J jako -U, imię brzmi *Nafanail*. W imionach „anielskich” *Michał, Rafał* z hebr. *Mi-ka-el, Rapha-el* nastąpiło ściągnięcie głosek *ae-* do postaci *-a-*, *Natanael* występuje w tekstach rzadziej (niepoświadczony w staropolszczyźnie, por. Mal III), dlatego utrzymał się w nim etymologiczny skład głoskowy (ale por. formę *Natanel* u 5 osób).

Teoforyczne imię hebrajskie *Nethanel* ‘ten, którego dał Bóg’ (KIS IV 355 -356), PrSB 792 ‘darBoga’, podobnie KVNB 78 ‘Geschenk Gottes’, BNOT 200 ‘Bóg dał’. Ze względu na tradycję judeochrześcijańską, wygłos spółgłoskowy, łatwość odmiany (według wzorca *Gabriel*) imię warto zaakceptować. Zachodzić może obawa, że wymawiane będzie ze ściągnięciem *Natanael* lub *Natanel*, por. *Beata* w wymowie dzieci *Bata*, ale to już rzecz wtórna. Przypomnijmy, że Natanael był jednym z pierwszych uczniów Chrystusa, o którym sam Jezus powiedział: „To prawdziwy Izraelita, w którym nie ma podstępu” (J 1,45-50); utożsamiany przez niektórych z Bartłojem na tej podstawie, że wymieniony przez Mt 10,3 obok Filipa (a u J 1.c. obok Filipa Natanael). Niepodany w Wyk, nie omawia KNI, imieniny 29 XII (Knap).

Uriel, Uriela SIW podaje 1 kobietę o imieniu *Urela* w woj. gorzowskim i 1 mężczyznę noszącego imię *Uriel*. SI 272 notuje imię męskie *Uriel* z takimże odpowiednikiem łacińskim; *Uriel* występuje w jęz. ang., błg., cz., fr., liiszp., niem., port., słow., szw. i wł.; *Uryil* w btr. i ukr.; *Uriels* w lot.; *Uriil* w ros.; wariantyw- nie: *Urijel, Uriel* w mac., u Serbów i Chorwatów; *Ouriel, Uriil* w nowogr.

W staropolszczyźnie notowane po łacinie jako *Uriel* w r. 1453 w Wielkopolsce i w Małopolsce, co można czytać *Urvjel* (Mal III 336).

Starotestamentowe starohebr., dwuczłonowe imię teoforyczne: w I członie występuje hebr. *ur* ‘światło’ (por. hasło *Uriasz*): w II imię Boga *El* < *Elohim* (Mai III 336), zatem BNOT 270 objaśnia ‘Bóg moim światłem’. W literaturze apokryficznej *Uriel* pojawia się jako jeden z 4 archaniołów (dołącza do Gabriela, Michała, Rafała), w Kościołach wschodnich wspominany 15 VII lub 22 I (KP 142 tłumaczy jako ‘Boże światło’ i wyznacza na 8 XI).

SNWPU podaje nazwisko *Uriel* ze wskaźnikiem 0 (SNW nie notuje).

w prepozycji, tj. w I członie mamy:

Elchan, Elchanon, Elhan SI W notuje po 1 mężczyźnie o imieniu *El chan* w woj. poznańskim; *Elchanon* w woj. wrocławskim; *Elhan* w woj. koszalińskim.

Dwuczłonowe teoforyczne imię staro heb rajskie, znane w Biblii, które nosił jeden z dowódców Dawida; zabił on Lachmiego, brata Goliata (2 Sm 21,19; 1 Km 20,5; 2 Sm 23, 4) o znaczeniu ‘Bóg się lituje’, ‘Bóg jest łaskawy’ (BNOI 105), por. PrSB 305 z I członem /•.‘/. II *channah* ‘łaska’, widocznym m.in. w imionach *Anna*, *Jan*. Poza tym nienotowane. Zaproponować można postać *Elchan*.

Eleazar, nienotowany w SIW, poświadczony historycznie w staropolszczyźnie w postaci łacińskiej *Eleazar* od r. 1470 w Małopolsce; od r. 1375 forma patronimiczna *Jelezarowicz(z)* na Kresach Południowo-Wschodnich; *Olizar* w r. 1419 i w r. 1454 forma patronimiczna *Olizarowicz(z)* tamże (Mal III 211).

SI 80 notuje imię męskie Eleazar z odpowiednikiem łacińskim Eleazarus: Eleazar występuje w jęz. cz., gómołuż., słwn. i szw.; Eleasar w fin.; Eleazaras w lit.; Eleazars w lot.; Eleazaros w nowogr.; Eleazar w slow.; Jelezar u Serbów; wariantywnie: Eleazar, Eleazer w ang.; Elizar, Eleazar w btr.; Eleazar, Elizar w big. i ros.; Eliazar, Eleasar w est.; Eleazar, Eleazaro, Elzear w hiszp.; Eleazar, Eliazar w hol.; Eleazar, Jelezar w mac.; Eleazar, Eleasar, Elieser w niem.; Ilizara, Eleazar w rum.; Jelezar, Jelyzar w ukr.; Lazar, Eleazar w węg.; Eleazaro, Eleazar, Eleazzaro we wł.

Starohebrajskie imię teoforyczne, od podstawy *El* ‘Bóg’ i *azâr* ‘wspomógł’, tj. ‘e// ‘ä/är (Mal III 211. KIS II 123), zatem objaśnione ‘Bóg udzielił pomocy’ BNOT 106, transkrybowane w grece (Septuaginta, tj. LXX) *Eleazaros*, w Wulgacie *Eleazarus*, z czego polskie regularne *Eleazar*.

Ze StT znany: 1) arcykapłan Eleazar, synArona (Wj 6,23), wspominany u Greków 2IX, Koptów 3 VII; 2) starzec Eleazar, męczennik StT, który odmówił spożywania wieprzowiny, wzór męstwa, wierności i bojaźni Bożej (2 Mch 6,18-31), wspominany razem z siedmioma Braćmi Machabejskimi. Ks. H. Fros (KIS II 125) prezentuje nadto św. Eleazara, z przełomu XIII/XIV w. hrabiego z Prowansji, rycerza i wodza oraz miłosiernego pana, wspominanego 27 IX.

To samo pochodzenie ma imię Łazarz, w którym pominięto *E-* (KIS III 670, Mai III 272), transkrybowane do LXX *Lazaros*, w Wulgacie *Lazarus*: według SIW nosi je w postaci *Lazar* 2 mężczyzn: po 1 w woj. katowickim i warszawskim; 1 *Lazaros* w woj. wrocławskim; 24 *Lazarz*.BNOT 178 objaśnia ‘Bóg wspomógł’.

SI 175 notuje imię męskie *Łazarz* z łacińskim odpowiednikiem *Lazarus*: *Lazarus* występuje w jęz. ang., dun., hol., niem., nor.; *Lasarus* w lin.; *Lazar* w błg., cz., mac., u Serbów oraz Chorwatów, i ukr.; *Lazare* we fr.; *Lazaro* w hiszp. i port.; *Lazar* w slow.; *Lozorius* w lit.; *Lazar* w ros.; *Lazar* w rum.; *Laza* u Serbów; *Lacko* u Chorwatów; wariantywnie: *Lazar*, *Lazarćo* w biał.; *Laatsarus*, *Laaser* w est.; *Lacars*, *Lazars* lot.; *Lacar*, *Lazar* w obu łuz.; *Eleazaros*, *Lazaros* w no-wogr.; *Lazar*, *Laza* w słwn.; *Lasarus*, *Lazarus* w szw.; *Lazar*, *Lazó* w węg.; *Lazzaro*, *Lazzarino* we wł.; forma żeńska pojawia się jako *Lazarka* w biał.; *Lazari-* na w rum.; *Lazzarina* we wł.

W staropolszczyźnie notowane jako *Łazarz* od r. 1414 na Kresach Południowo-Wschodnich, w Wielkopolsce i na Mazowszu; *Łazarz* lub *Lazar* od r. 1388 w Małopolsce, Wielkopolsce, na Mazowszu i na wspomnianych kresach; *Inzer* w r. 1435 w Wielkopolsce; *Lazor* od r. 1438 na Kresach Południowo-Wschodnich; *Lazur* od r. 1436 tamże; *Lazarus* od r. 1212 na Śląsku, w Wielkopolsce, na Mazowszu, w Małopolsce i na Kresach Południowo-Wschodnich; *Lazare*A'w r. 1408 w Wielkopolsce, *Lazarka* w r. 1493 tamże; *Łazarzyc* lub *Lazarzyk* w r. 1496 w Małopolsce (Mai III 272).

SNWPU podaje 434 osoby o nazwisku *Lazar*: 1590 *Łazarz* i wiele pochodnych; 1975 *Lazar* i wiele pochodnych.

Elizeusz SIW podaje 53 mężczyzn. Notowane w staropolszczyźnie jako *Eliseus*, *Heliseus* w XIII w. w Małopolsce oraz *Oleszej*, obocznie *01es(i)ej* w r. 1475 i *Oliszej*, obocznie *01is(i)ej* w r. 1480 na Kresach Południowo-Wschodnich, nadto na tychże kresach formy zdrobniałe *Liszej*, obocznie *Lis(i)ej* w r. 1446 i *Lis(z)yl* w r. 1499 na Kresach Południowo-Wschodnich (Mai III 212).

Teoforyczne imię starohebrajskie od podstawy ‘*elisia* ‘Bóg jest moim zbawieniem’ lub ‘Bóg ocalił’, jakBNOT 109, przetranskrybowane w tekście greckim Septuaginty (LXX) *Elissaios*, w Wulgacie *Eliseus/Heliseus*, z czego polskie *Elizeusz* w staro-cerkiewno-słow. *Elisei*, *Elisei*. Imię znane u proroka Elizeusza (IX/VIII w. przed Chr.), następcy Eliasza (por. 1 Kri 19,17-19; 2 Kri 2; Łk 4,27) wspomnianego osobno 14 VI i razem z innymi prorokami 20 VII (KIS II 138); ks. H. Fros (ib. 139) prezentuje nadto: 1) Elizeusza Vardapeta, Ormianina, czczonego przez Ormian 27 II oraz 2) Elizeusza z Ławryszkowa pod Nowogródkiem, co do którego czasu życia toczą się dyskusje, wspomnianego 23 X.

Eleonora, Lenora, Nora (Wyk), Leonora, Eleonorita, Eleonor i podobne SIW podaje 20161 kobiet o imieniu *Eleonora*: 3 *Eleonore*: po 1 w woj. gdańskim, katowickim i zielonogórskim; 1 *Eleonorita* w woj. wrocławskim; 521 *Leonora*:

2 *Leonoria*: po 1 w woj. łódzkim i rzeszowskim; 1 *Lenora* w woj. katowickim; 25 *Nora*: 1 *Nori* w woj. szczecińskim; 1 *Elna* w woj. wałbrzyskim (prawdopodobnie to Norweżka lub Szwedka); 5 *Elinor* (zapewne to Angielki): 2 w woj. katowickim, po 1 częstochowskim, gdańskim i warszawskim; 1 *Ellinor* (zapewne Dunka lub Norweżka) w woj. zielonogórskim; 3 mężczyźni noszących imię *Eleonor*: po 1 w woj. katowickim, warszawskim i wałbrzyskim; zapewne należą tu także 2 kobiety o imieniu *Norika* z woj. katowickiego i 1 mężczyzna noszący imię *Norik* w woj. warszawskim.

SI 80 notuje imię żeńskie Eleonora z takimi odpowiednikami łacińskimi; Eleonora występuje w jęz. błg., obu luż., mac., rum., u Serbów, słw i ukr.; Eleonora w btr.; Eleonore we fr.; Leonor w litzp.; Eleonora w ros; warianty wnie: Eleanor, Elinor, Elinore, Eleonore, Lenore, Leonore w ang.; Eleonora, Leonora, Nora w cz.; Eleonor, Leonora, Nora, Eleonora, Ellinor w dun.; Eleonora, Noora w est.; Nora, Noora, Eloonora w lin; Eleonora, Lenora, Leonora, Nora, Nore w hol.; Eleonora, Leonora w lin.; Eleonora, Nora w lot.; Eleonora, Eleonore, Leonore, Lenore, Nora w niem.; Elna, Eleonora, Leonora, Nora, Ellinor w nor.; Eleonora, Eleonora w nowogr.; Leonor, Leonora w port.; Eleonora, Ela, Lenka, Nora w slow.; Elenor, Eleonora, Elna, Nora w szw.; Eleonora, Nóra w węg.; Eleonora, Leonora, Nora we wł.

Dwucłonowe imię semickie: w I członie występuje imię Boga - *El*, w II starohebr. rzeczownik *or* 'światło', widoczny np. w imieniu *Melchior* (hebr. *Melki-or* 'mój król jest światłem'); całe więc imię objaśnić można jako 'Bóg jest moją światłością'. W Biblii jednak omawiane imię nie występuje. Przeszło ono ze Wschodu wraz z Maurami do Hiszpanii, a stąd do Francji i Anglii. Występuje w dramatach Szekspira, dzięki którym zawędrowało do Niemiec; w Niemczech skrócone zostało do postaci *Lenore*, por. np. balladę Büigera „Lenore” (z r. 1770). Po opuszczeniu nagłosowego *E*- przekształciło się w postać *Leonora* i wreszcie w formę *Nora*, jaką spotykamy np. w dramacie H. Ibsena „Nora” (r. 1879). Imię nosiła m.in. w VII w. Eleonora, pierwsza mniszka z Nortumbrii, tj. księstwa anglosaskiego w północnej Anglii, wspomniana 19 XII. Znana jest także Eleonora Akwitańska (1122-1204), królowa Francji i Anglii. J.W. Goethe wprowadził imię *Eleonora* do dzieła „Torquato Tasso” (r. 1790). W Polsce nosiła je Eleonora Maria, żona Michała Korybuta Wiśniowieckiego, króla polskiego, córka cesarza Ferdynanda. Znana też była Eleonora Duse (1859-1924), aktorka wioska (KIS II 126-127, KNI 91). Imieniny 12 i 21II; 11 VII, 19 XII.

Elżbieta, Elza (Wyk) i podobne SIW podaje 506 727 kobiet o imieniu *Elżbieta*: 0 *Elżbiete*: po 1 w woj. krośnieńskim i szczecińskim; 1 *Elżbieta* w woj. zamoj-

skim; 2 *Elżunia*: po 1 w woj. częstochowskim i toruńskim; 1 *Elżyna* w woj. gdańskim; 15 *Elizabet*: 8 *Elizabeta*: 65 *Elizabeth*: 3 *Elizabetta*: po 1 w woj. krakowskim, legnickim i (nie podano); 2 *Elizawet*: po 1 w woj. bydgoskim i wałbrzyskim; 2 *Elizaweta*: po 1 w woj. ostrołęckim i wrocławskim; 7 *Elizawie-ta*: 8 *Elisabet*: 50 *Elisabeth*: 4 *Elisabetta*: 2 w woj. toruńskim, po 1 krakowskim i warszawskim; 12 *A Iżbi eta* (zapewne Czeszki lub Słowaczki); 1 *Iżaw eta* w woj. przemyskim; 1 *Iżaweta* w woj. wrocławskim; 5 *Jelizawieta*: po 1 w woj. białostockim, gdańskim, sieradzkim, szczecińskim i warszawskim; 3 *Lizabet*: po 1 w woj. koszalińskim, suwalskim i wałbrzyskim; 2 *Lizabeth*: po 1 w woj. jeleniogórskim i katowickim; 1 *Lizabetta* w woj. szczecińskim; 1 *Lizawieta* w woj. katowickim; 3 *Lizbet*: po 1 w woj. gdańskim, katowickim i suwalskim; 2 *Lizbeth*: po 1 w woj. katowickim i lubelskim; 4 *Elsbeth*: po 1 w woj. ślupskim, szczecińskim, wrocławskim i wrocławskim; 51 *Else*.

W staropolszczyźnie notowane jako *Elżbieta* od r. 1393 w Wielkopolsce, Małopolsce, na Mazowszu; *Alżbieta* od XIII w. tamże i na Kresach Południowo- -Wschodnich; *Alżebieta* w r. 1407 w Małopolsce; *Helżbieta* w r. 1457 na Mazowszu; *Elżbiejta* w r. 1441 w Małopolsce i na Mazowszu; *Helżbiejta* w r. 1427 na Mazowszu; w r. 1469 *Alizabeta* na Mazowszu; od r. 1357 *Elizabeta* na Śląsku, w Małopolsce, w Wielkopolsce i na Mazowszu; w postaci łacińskiej *Alisabeth* w r. 1469 na Mazowszu; *Elisabeth* od r. 1222 na Pomorzu, w Małopolsce, na Śląsku i na Kresach Południowo- oraz Północno-Wschodnich; *Helisabeth* od r. 1198 w Wielkopolsce, Małopolsce, na Mazowszu i na obu kresach; w postaci niem. *Elsabeth* od r. 1412 w Wielkopolsce i na Kresach Południowo-Wschodnich; *Elsebeth* od r. 1307 w Małopolsce i na Śląsku; w postaciach zdrobniałych *Ażka* od r. 1391, *Elżka* od r. 1310; *Elżuna* pod koniec XIII w.; *Elżyna* w r. 1390; *Halż-ka* od r. 1387; *Helżka* od r. 1387; *Hylżka* w r. 1318; *Elczka* od r. 1315; *Elka* od r. 1392; *Żbieta OCLX*. 1392; *Żb i ej ta* od r. 1383; *Hi eta* od r. 1392; *IHetka* od r. 1360; *Biejta* od r. 1389, w postaci zniemczonej *Ehe* od r. 1380; *Liza* od r. 1303; formy złożone: *Longa* [tj. 'Długa = Wysoka'] *Elizabet* w r. 1432; *Pulchra* [tj. 'Piękna'] *Elczka* w r. 1317 (Mai III 359).'

Hebrajskie imię teoforyczne: 'eliseba' 'Bóg jest moją przysięgą' lub 'Bóg /•./ jest pełnią, szczęściem' (BNOT 111), transkrybowane w greckiej Septuagincie (LXX) *Elisabet*, do Wulgaty *Elisabeth*, w staro-cerkiewno-słow. *Elisavetb*, *Jelisafb* (Mai III 358, KIS III141, por. PrSB 313). Imię nosiły m.in.: 1) św. Elżbieta, żona Zachariasza, matka św. Jana Chrzciela (Łk 1); 2) św. Elżbieta Węgierska (1207-1231), wspomniana 17 XI (do niedawna 19 XI); 3) św. Elżbieta Portugalska (1271 - 4 VII 1336), czczona w dniu śmierci (w Kościele *dies natalis*, tj. 4 VII) i inne (o których zob. KIS II 142-149).

SNWPU podaje 1 osobę o nazwisku *Elżbieta* w woj. wałbrzyskim; 371 *Elż-bieciak*.

III w prepozycji i postpozycji z imieniem *Jahwe*:

Elias (Wyk), Eliasza i podobne SIW podaje 1211 mężczyzn noszących imię *Eliasz*: 8 *Elias*: *Ilijas* w woj. wrocławskim; 1 *Ilya* w woj. łódzkim; 4 osoby (kobiety i mężczyźni) *Ilija*: po 1 w woj. bielskim, gdańskim, jeleniogórskim i warszawskim; 9 *Ilja* również noszonych przez kobiety i mężczyzn; 1 kobietę o imieniu *Eliasia* w woj. katowickim.

SI 81 notuje imię męskie *Eliasz* z odpowiednikiem łacińskim *Elias*: *Elias* występuje w jęz. liiszp., w obu luz., nor. i port.; *Ilija* w mac., u Serbów i Chorwatów; *Elie* we fr.; *Elija* w lot. i słwń; wariantywnie: *Ellis*, *Elijah*, *Elias* w ang.; *Iljas*, *Ilija* w błr.; *Ilja*, *Ilko* w błg.; *Elias*, *Ilja* w cz.; *Elias*, *Elis*, *Ellis* w dun.; *Eelias*, *Illo*, *Elias* w est.; *Eelis*, *Eljas*, *Elias*, *Eli i as* w lin.; *Elia*, *Elias* w hol.; *Elijas*, *Eliosius* w lit.; *He las*, *Heles*, *Hi las* w dolnołuż.; *Elias*, *Elia*, *Elies* w niem.; *Elias*, *Ilias*, w nowogr.; *Ilja*, *Ilija* w ros.; *Ilie*, *lliaš* w rum.; *Elias*, *Ilja* w słow.; *Elias*, *Elis*, *Eli* w szw.; *Ilja*, *Ilko* w ukr.; *111 es*, *Illyes*, *Elias* w węg.; *Ekliä*, *Elias* we wł.; forma żeńska notowana jako *Ellice* w ang.; *Iljana* cz.; *Eliane* we fr.; *Eliasa* w lot.; *Ilka* w mac.; *Eliana* w węg.; wariantywnie: *Illica*, *Ilka* w błg.; *Ilin- ca*, *Iliia*, *Uiiana* w rum.

W staropolszczyźnie notowane jako *Elias* w postaci łacińskiej od r. 1249 w Wielkopolsce, na Śląsku, w Małopolsce, na Mazowszu i na Kresach Południo-wo-Wschodnich; *Helias* od r. 1212 w Małopolsce, na Śląsku, na Mazowszu, Pomorzu, w Wielkopolsce i na Kresach Południowo-Wschodnich; w postaci wschodniosłowiańskiej *Ilijasz* od r. 1430, *Ilja* 1448, *Hiljasz* 1450, *Hilija* od r. 1440, *Ultjasz* od r. 1415 (także na Mazowszu), forma patronimiczna *Ulijaszowic(z)* od r. 1496, *Ulijach* od r. 1442; *Hilec* od r. 1470, *Hilko* od r. 1430, *Hilowic(z)* od r. 1440; *Ilek* lub *Ilko* od r. 1438, *Iliczka* od r. 1498, *Julków* r. 1467; od r. 1430 *Helisz* w Wielkopolsce (Mai III 211-212).

Teoforyczne imię starohebrajskie od podstawy *Eli* i *Jahwe*, a więc obu imion własnych Boga w postaci *elijah(u)* ‘Jahwe jest moim Bogiem’ (BNOT 107), przetranskrybowane do tekstu greckiego Septuaginty (LXX) jako *Helias*, z czego w Wulgacie *Elias*, a w staro-cerkiewno-słow. *Ilija*, *Elija*, *Olija*, co nam tłumaczy postaci wschodniosłowiańskie imienia.

SNWPU podaje 590 osób o nazwisku *Elias*, 1453 *Eliasz*, 98 *Elijasz*, 312 *Elas*, 8 *Elass* i pochodne, o czym szerzej w NP 123-124.

Joel, Joela i podobne SIW podaje 50 mężczyzn o imieniu *Joel*: 11 kobiet o imieniu *Joela*: 2 *Joella*: po 1 w woj. bydgoskim i szczecińskim.

SI 143 notuje imię męskie *Joel* z odpowiednikiem łacińskim *Joel*: *Joel* występuje w jęz. ang., cz., est., liiszp., gómołuż., mac., port., słow. i słwń; *Gioele* we wł.; wariantywnie: *Joel*, *Joeli* w big.; *Joel*, *Joeli*, *Jeeli* w lin.; *Joel*, *Joil* w no-

wogr.; *loil, Iilu, Iole* w rum.; *Joel, Joele* u Serbów; forma żeńska występuje jako *Joelle, Joella, Joellen* w ang.; *Joelle* we fr.

Starotestamentowe dwuczłonowe hebrajskie imię teoforyczne: w I członie występuje imię Boga *Jahwe*, w II /■:/' *Elohim*, całe imię więc znaczy 'Jahwe jest Bogiem' (BNOT155, KIS III 333). Nosił je jeden z tzw. proroków mniejszych StT, żyjący w V w. przed Chr. i wywodzący się z Judei, autor książki Joela.

SNWPU notuje w woj. warszawskim: 2 osoby noszące nazwisko *Joel* i 6 *Joel*; *Joelko* 0.

Objaśnienie skrótów

(Nie objaśnia się skrótów ksiąg biblijnych i skrótów języków z SI) BNOT A. Tronina, P. Walewski, *Biblijne nazwy osobowe i topograficzne*.

Słownik etymologiczny, *Częstochowa 2009*.

- BP* Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu, *oprac.*, zespół pod red. ks. M. Petera (StT) i ks. M. Wolniewicza (NT), wyd. III, Poznań 1991-1994.
- BT* Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu, *oprac.*, zespół biblistów polskich (tzw. Biblia Tyniecka lub Biblia Tysiąclecia), wyd. IV, Poznań-Warszawa 1989.
- EK* *Encyklopedia katolicka*, Lublin od r. 1985. Tow. Naukowe KUL.
- KIS* H. Fros, F. Sowa, *Księga imion i świętych*, t. I-VI, Kraków 1997-2007.
- Knap* M. Knappova, *Jak se bude jmenovat?*, Praha 1978.
- KNI* J. Bubak, *Księga naszych imion*, Wrocław 1993.
- KP* Kalendarz prawosławny 2002, *Supraśl*.
- Kupis* B. Kupis, *Nasze imiona*, Warszawa 1991.
- KVNB* Naumann, G. Schlimpert, J. Schluithcis. *Das Idrnemenbuch*, 3. Auflage, Leipzig 1980.
- Mai I* *M. Malec*, Budowa morfologiczna staropolskich złożonych imion osobowych, Wrocław 1971.
- Mai III* *M. Malec*, Imiona chrześcijańskie w średniowiecznej Polsce, *Kraków 1994*.
- NP* *E. Breza*, Nazwiska Pomorzan. Pochodzenie i zmiany, *Gdańsk 2000-2004* (t. IV w przygotowaniu).
- PrSB* *Praktyczny słownik biblijny*, *oprac.*, zbiorowe, red. A. Grabner-Haider, Warszawa 1994.
- SI* W. Janowowa, A. Skarbak, B. Zbijowska, J. Zbiniowska, *Słownik imion*, wyd. 2, Wrocław 1991.

- SIW* Słownik imion współcześnie w Polsce używanych, wyd. K. Rymut, Kraków 1995.
- SNT* X. Leon-Dufour, *Słownik Nowego Testamentu*, wyd. II, Poznań 1986.
- SNW* Słownik nazwisk współcześnie w Polsce używanych, wydanie na płycie CD Roma, Kraków 2001.
- SNWPU* *Słownik nazwisk współcześnie w Polsce używanych*, t. I-X, wyd. K. Rymut, Kraków 1990-1992.
- SSNO* Słownik staropolskich nazw osobowych, red. W. Taszycki i M. Malec, t. I-VII, Wrocław 1965-1987.
- Wyk* J. Bubak, Wykaz imion używanych w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej., *Język Polski* LXIII, 1983, nr 1-2, s. 72-84.

Symbol 0 przy nazwiskach oznacza formę z różnych względów niepewną.

Summary

Names derived from the name of God *Elohim*

The author explains the origin of the name *Elohim* and subsequently the theophorical names of people that were derived from this name of God in the Old Testament in the postposition such as *Daniel* and in preposition such as *Elżbieta* and in preposition with postposition such as: *Eliasz*.

The article entry is composed in the following way: names given in *The Dictionary of Names Contemporarily Used in Poland*, versions of the names in 29 languages, records of the names in the Old Polish and their origin, and finally, the names of distinguished people by the described name.

